

Opetus- ja kulttuuriministeriölle
OKM/13/010/2017

SYL:n lausunto luonnoksesta Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi perusopetuslain väliaikaisesta muuttamisesta – toisen kotimaisen kielen kokeilu

Suomen ylioppilaskuntien liitto (SYL) ry. kiittää mahdollisuudesta lausua ja esittää kunnioittavimmin lausuntoon seuraavaa.

Kielikokeilu vaarantaa opiskelijoiden jatko-opintokelpoisuuden

Voimassa oleva lainsäädäntö asettaa kielitaitovaatimuksia molempien kotimaisten kielten osaamiselle jatko-opintojen ja virkaan valituksi tulemisen kannalta, koska julkisyhteisöjen henkilöstöltä vaaditaan tiettyä kielitaitoa. Kielikokeilussa toisen kotimaisen kielen opiskelematta jättänyt opiskelija käytännössä sulkee mahdollisuuden tulla valituksi tiettyyn virkaan ja heikentää opiskelijan valmiuksia jatko-opintoihin. SYL epäilee informaatio-ohjauksen riittävyttä tehtäessä valintaa kokeiluun osallistumisesta ja pelkää kokeilun johtavaan tilanteeseen, jossa kokeiluun osallistunut opiskelija on tosiasiallisesti muita heikommassa asemassa kouluttautumisen ja työllistymisen kannalta.

Mahdollisuus myöhempään toisen kotimaisen kielen opiskeluun on turvattava

SYL:n mielestä on tärkeää huolehtia kokeiluun osallistuneiden mahdollisuudesta täydentää toisen kotimaisen kielen osaamistaan myöhemmin. Esitysluonnoksessa mainittu Opetus- ja kulttuuriministeriön turvaamat resurssit kokeiluun osallistuneiden riittävän kielitaidon turvaamiseksi korkeakouluopinnoissa jäävät täysin avoimeksi. Toisen kotimaisen kielen opinnot vasta korkeakoulussa aloittava opiskelija tulee tarvitsemaan merkittäviä määriä ohjattua opetusta ja muita tukipalveluita vaaditun kielitaidon saavuttamiseksi. Nykyisessä muodossaan esitys ei takaa kokeiluun osallistuvien opiskelijoiden yhdenvertaisuutta korkeakouluopintojen kohdalla. Pelkän kielitaitovaatimuksista vapauttamisen ei tule olla ainoa vaihtoehto valmistumisen tukemiseksi.

SYL huomauttaa, että esitysluonnoksessa puhutaan korkeakouluopintojen tukemisesta ainoastaan ruotsin kielen opetuksen tukemisesta, vaikka kokeilun seurauksena on mahdollista myös suomen kielen opetuksesta jättyminen.

Kokeilu voi johtaa koulutuksen kasvaneisiin sosioekonomisiin eroihin

Perhetaustalla ja sosioekonomisella taustalla tulee olemaan suuri merkitys tehdessä valintaa kielikokeiluun osallistumisesta, koska viidennen ja kuudennen luokan opiskelijoiden kohdalla valinnan tekevät todennäköisesti vanhemmat. Kielikokeilun avulla erillisvapautta hakeneet kunnat ovat Etelä- ja Pohjois-Karjalasta sekä Etelä- ja Keski-Savosta. Monissa näistä kunnissa on suomalais-venäläinen koulu, jolloin toisen kotimaisen kielen opiskelun sivuuttaminen heikentää selkeästi tietyistä taustoista tulevien opiskelijoiden etenemismahdollisuuksia.

Kokeilussa asetetaan vastakkain koulutuksen alueellinen yhdenvertaisuus ja opetuksen järjestäjän vapaavalintainen kielitarjonta. Tämä on kestäväntöytä, kun ottaa huomioon vapaavalintaisen opetustarjonnan rajoittuvan niihin kieliin, joita opetuksen järjestäjä jo nyt tarjoaa. Tältä osin esitys ei toteuta hallitusohjelman tavoitetta opetuksen ja opiskelun kielivalikoiman laajentamisesta.

Suomessa koulutuksen tulee olla alueellisesti tasa-arvoista ja pienissä alueellisissa kokeiluissa koulutuksellinen tasa-arvo on vaarassa järkkäyä. Opiskelijat muuttavat molempien kotimaisten kielten osaamista vaativien korkeakoulu- ja lukiokoulutuksen perässä, jolloin peruskoulun sijainnin perusteella ei tulisi arvioida toisen kotimaisen kielen opiskelun väliin jättämistä. Toisen asteen ammatillisen koulutuksen takia vastaava muuttoliikettä ei ole. SYL näkee mahdollisena, että kokeilun seurauksena tapahtuukin koulutuksen eriytymistä jo nykyistä varhaisemmassa vaiheessa. Ei myöskään ole suomalaisen yhteiskunnan kehittymisen kannalta hyvä asia, että Suomessa olevat virallista kieltä puhuvat eivät koe tulevansa ymmärretyiksi. Tämä voi osaltaan lisätä suomesta ulkomaille pyrkimistä ja aivovuotoa.

Lausunnon keskeinen sisältö

Opiskelijoiden oikeusturva vaarantuu kokeilussa, koska toisen kotimaisen kielen osaaminen on vaatimuksena korkeakouluopintoihin ja virkaan valituksi tulemiseen. SYL:n mielestä kokeiluun osallistunut opiskelija on tosiasiallisesti muita heikommassa asemassa.

Esityksessä ei valmistella riittäviä keinoja toisen kotimaisen kielen myöhemmän opiskelun turvaamiseksi. Vasta korkeakoulussa toisen kotimaisen kielen opinnot aloittava opiskelija tarvitsee merkittäviä tukipalveluja ja kontaktiopetusta.

Kokeilussa on riskinä sosioekonomisten erojen kasvaminen. Erillisvapautta toisen kotimaisen kielen opetuksessa pyytäneet koulut sijaitsevat alueellisesti Etelä- ja Pohjois-Karjalassa sekä Etelä- ja Keski-Savossa ja niille on monilla suomalais-venäläinen koulu, jolloin toisen kokeilu kohdistuu vahvasti tietyntaustaisiin opiskelijoihin.

Esitys ei toteuta hallitusohjelman tavoitetta kielivalikoiman laajentamisesta, koska sen lisäämä valintamahdollisuus todennäköisesti rajoittuu niihin kieliin, joita opetuksen järjestäjät jo nykyään tarjoavat.

Suomen ylioppilaskuntien liitto (SYL) ry.

Riina Lumme
puheenjohtaja

Eero Manninen
pääsihteeri

Lisätietoa:

Jyri Lähdemaa, hallituksen jäsen, 044 906 5001, [jyri.lahdemaa@syl.fi](mailto: jyri.lahdemaa@syl.fi)

Tapio Heiskari, koulutuspolitiikan asiantuntija, 041 515 2231, [tapio.heiskari@syl.fi](mailto: tapio.heiskari@syl.fi)